

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
RADNA ZAJEDNICA ISTRAŽIVAČKOG CENTRA

ZAVOD ZA POVIJESNE I DRUŠTVENE
ZNANOSTI

YU 51000 RIJEKA, Ulica braće Supak 5

RIJEKA 6. veljače 1987.
telefon: (051) 424-554

Tihomira Stepinac Fabijanić, prof.

PRIJEDLOG ZA ZNANSTVENI SKUP:

MASLINARSTVO OTOČNE SKUPINE CRES - IOŠINJ

Prilikom etnološkog istraživanja kulturne baštine na otocima Cresu i Lošinju, tema maslinarstva ukazala se kao jedna od tradicijski najznačajnijih na ovome području, o čemu svjedoče do danas očuvani primjerci tradicijskih mlinova za masline, zvani TOŠ, TOKIO, u naseljima Beli, Orlec, Valun, Nerezine, Štivan, Čunski i drugdje. Ovi mlinovi su većinom u derutnom stanju, nezaštićeni i propadaju, međutim još posjeduju originalni inventar.

Nekadašnji način uzgoja i prerade maslina još je u sjećanju ljudi koji su se bavili maslinama, odnosno radili u mlinovima, stoga bi trebalo provesti iscrpna etnološka i povijesna istraživanja, pomoću kojih bi se došlo do spoznaja o ulozi maslinarstva u ovom kraju, o načinima prerade maslina, tipovima i raširenosti mlinova za masline i td. Na taj način prikupila bi se znanstvena podloga za zaštitu, restauraciju i prikladnu prezentaciju preostalih primjeraka "toševa".

Vjekovima prisutna tradicija uzgajanja maslina na ovim otocima doživjela je u zadnjim desetljećima velike promjene: unatoč pokušajima unapređivanja uzgoja maslina i modernizacije prerade u ulje (naravno čito u gradu Cresu, gdje postoji suvremena uljara), ova važna grana privređivanja zanemarena je, u nekim mjestima čak odumire.

Interdisciplinarni pristup fenomenu maslinarstva, koji bi, uz već spomenuta etnološka i povijesna istraživanja, obuhvatio također ekonomske i agronomske analize maslinarstva, mogao bi biti od velike koristi za postojeće ideje o obnavljanju i unapređivanju maslinarstva na području Cresa i Lošinja. Značajno je, da već postoji izražen interes za takvu akciju od strane kulturnih i društvenih institucija ovih općina, kao i privrednih organizacija (osobito turizma i ugostiteljstva, te poljoprivrede). S tim u vezi, tema maslinarstva biti će prezentirana u okviru turizma i ugostiteljstva na izložbi u Cresu u

lipnju ove godine (u organizaciji R.O.Hoteli "Kimen", Cres).

Organiziranje Znanstvenog skupa s temom maslinarstva slijedilo bi započetu akciju. Ciljevi Skupa dali bi se ukratko svesti na slijedeće točke:

- interdisciplinarno osvijetliti fenomen maslinarstva na otocima Cres - Lošinj
- stvoriti opširnu dokumentaciju o TOŠEVIMA (kao bazu za njihovu zaštitu i revitalizaciju)
- ukazati na ulogu turizma u okviru tradicije maslinarstva

Skup bi se održavao u Cresu (hotel "Kimen"), dva dana krajem mjeseca studenog, u vrijeme kada je sezona branja i prerade maslina.

Znanstveni skup: MASLINARSTVO OTOČNE SKUPINE CRES - IOŠINJ imao bi slijedeće teme:

- 1) POVIJESNI PREGLED MASLINARSTVA NA OTOCIMA CRES - IOŠINJ
 - geografski uvjeti (tlo i podneblje)
 - arheološki nalazi
 - povijesni izvori o maslinarstvu
- 2) ETNOLOŠKI PRIKAZ NAČINA UZGOJA I PRERADE MASLINA
 - običaji
- 3) TOŠEVI - MLINOVI ZA MASLINE
 - vrste, rasprostranjenost, inventar, nazivlje
- 4) EKONOMSKI UVJETI UZGOJA MASLINA NA CRESU I IOŠINJU
 - agronomski pristup, pokušaji revitalizacije
- 5) TURIZAM I MASLINARSTVO

Sadržaji koji bi pratili Skup bili bi slijedeći:

- razgledanje uljare u Cresu
- stručni izlet: Nerezine, Štivan (razgledanje tradicijskih mlinova za masline)
Rovenjska, Veli Lošinj (prisustvovanje mljevenju maslina u poluautomatiziranom mlinu s početka stoljeća)
Valun (TOS - ugostiteljski objekt)

Handwritten signature: T. Kamenar